EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 24.5.2023
COM(2023) 623 final

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Romunije za leto 2023 in mnenje Sveta o konvergenčnem programu Romunije za leto 2023

{SWD(2023) 623 final}

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Romunije za leto 2023 in mnenje Sveta o konvergenčnem programu Romunije za leto 2023

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik[1] ter zlasti člena 9(2) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij[2] in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta[3], s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost, je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem za okrevanje in odpornost državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb s pomočjo fiskalne spodbude, ki jo financira EU. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra prispeva h gospodarskemu in socialnemu okrevanju ter izvajanju trajnostnih reform in naložb, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda ter krepitev odpornosti gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v EU ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic. V skladu s členom 11(2) Uredbe (EU) 2021/241 je bil najvišji finančni prispevek na državo članico v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost posodobljen 30. junija 2022.

---

1 UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

2 UL L 306, 23.11.2011, str. 25.

3 Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

(2) Komisija je 22. novembra 2022 sprejela letni pregled trajnostne rasti za leto 2023[4], ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2023. Evropski svet je 23. marca 2023 potrdil prednostne naloge iz pregleda v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Komisija je 22. novembra 2022 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2023, v katerem je Romunijo opredelila kot eno od držav članic, za katere meni, da so jih ali bi jih lahko prizadela neravnotežja ter bo zanje treba opraviti poglobljeni pregled. Komisija je sprejela tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja, ki ga je Svet sprejel 16. maja 2023, ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2023, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic ter ki ga je Svet sprejel 13. marca 2023.

(3) Čeprav gospodarstva EU izkazujejo izredno odpornost, geopolitične razmere še naprej negativno vplivajo nanje. Ob trdni podpori, ki jo EU izkazuje Ukrajini, so ekonomske in socialne politike EU v kratkoročnem obdobju osredotočene na zmanjšanje negativnega učinka energetskih šokov na ranljiva gospodinjstva in podjetja, v srednjeročnem obdobju pa na nadaljnja prizadevanja za uresničitev zelenega in digitalnega prehoda, podpiranje trajnostne in vključujoče rasti, zaščito makroekonomske stabilnosti ter povečanje odpornosti. Močan poudarek je tudi na povečanju konkurenčnosti in produktivnosti EU.

(4) Komisija je 1. februarja 2023 izdala sporočilo z naslovom *Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo*[5], da bi spodbudila konkurenčnost neto ničelne industrije EU in podprla hiter prehod na podnebno nevtralnost. Načrt dopolnjuje tekoča prizadevanja v okviru evropskega zelenega dogovora in načrta REPowerEU. Njegov cilj je vzpostaviti bolj podporno okolje za okrepitev proizvodne zmogljivosti EU za neto ničelne tehnologije in izdelke, ki so potrebni za doseganje ambicioznih podnebnih ciljev EU, ter zagotoviti dostop do ustreznih kritičnih surovin, vključno z diverzifikacijo virov, ustreznim izkoriščanjem geoloških virov v državah članicah in čim večjim recikliranjem surovin. Temelji na štirih stebrih: predvidljivem in poenostavljenem regulativnem okolju, pospešitvi dostopa do financiranja, izboljšanju spretnosti ter odprti trgovini za odporne dobavne verige. Komisija je 16. marca 2023 objavila tudi sporočilo z naslovom *Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030*[6], ki je strukturirano na podlagi devetih dejavnikov, ki se medsebojno krepijo, ter katerega cilj je oblikovati regulativni okvir, ki bo spodbujal rast. Določa prednostne naloge politike, katerih cilj je dejavno zagotavljati strukturne izboljšave, dobro usmerjene naložbe in regulativne ukrepe za dolgoročno konkurenčnost EU in njenih držav članic. Spodaj navedena priporočila pomagajo obravnavati te prednostne naloge.

(5) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2023 nadalje razvija v skladu z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost. Celovito izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost ostaja bistveno za doseganje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra, saj načrti obravnavajo vsa v zadnjih letih izdana zadevna specifična priporočila za države ali pomemben del teh priporočil. Specifična priporočila za države iz let 2019, 2020 in 2022 ostajajo enako relevantna tudi za načrte za okrevanje in odpornost, kot so bili dopolnjeni, posodobljeni ali spremenjeni v skladu s členi 14, 18 in 21 Uredbe (EU) 2021/241.

---

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

(6) Cilj uredbe REPowerEU[7], sprejete 27. februarja 2023, je čim prej odpraviti odvisnost EU od uvoza ruskih fosilnih goriv. To bo prispevalo k energetski varnosti in diverzifikaciji oskrbe EU z energijo, hkrati pa povečalo uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energijsko učinkovitost. Uredba državam članicam omogoča, da v svoje nacionalne načrte za okrevanje in odpornost vključijo novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje načrta REPowerEU. Prispevale bodo tudi k spodbujanju konkurenčnosti neto ničelne industrije v EU, kot je opisano v industrijskem načrtu v okviru zelenega dogovora za neto ničelno dobo, ter k obravnavanju specifičnih priporočil za države v zvezi z energijo, izdanih državam članicam v letu 2022 oziroma po potrebi v letu 2023. Uredba o REPowerEU uvaja novo kategorijo nepovratne finančne podpore, ki je na voljo državam članicam za financiranje novih reform in naložb, povezanih z energijo, v okviru njihovih načrtov za okrevanje in odpornost.

(7) Komisija je 8. marca 2023 sprejela sporočilo, ki zagotavlja smernice za fiskalno politiko za leto 2024. Njegov cilj je podpreti države članice pri pripravi programov stabilnosti in konvergenčnih programov ter s tem okrepiti usklajevanje politik[8]. Komisija je v sporočilu navedla, da bo splošna odstopna klavzula Pakta za stabilnost in rast deaktivirana konec leta 2023. Pozvala je, naj se v obdobju 2023–2024 vodijo fiskalne politike, ki zagotavljajo srednjeročno vzdržnost dolga in trajnostno povečanje potencialne rasti. Države članice so bile pozvane, naj v svojih programih stabilnosti in konvergenčnih programih za leto 2023 navedejo, kako bodo njihovi fiskalni načrti zagotovili upoštevanje referenčne vrednosti primanjkljaja v višini 3 % BDP ter verodostojno in nadaljnje zmanjševanje dolga ali srednjeročno ohranjanje preudarne ravni dolga. Komisija je države članice pozvala, naj postopno odpravijo nacionalne javnofinančne ukrepe, uvedene za zaščito gospodinjstev in podjetij pred šokom zaradi cen energije, ter pri tem začnejo z najmanj ciljno usmerjenimi. Poudarila je, da bi morale države članice, če bi bilo zaradi obnovljenih pritiskov na cene energije potrebno podporne ukrepe podaljšati, te ukrepe veliko bolj ciljno usmeriti kot v preteklosti, in sicer v ranljiva gospodinjstva in podjetja. Komisija je predlagala, da bi bila priporočila glede javnih financ kvantitativna in diferencirana ter oblikovana na podlagi neto primarnih odhodkov, kot je predlagala v sporočilu o usmeritvah za reformo okvira ekonomskega upravljanja EU[9]. Priporočila je, naj vse države članice še naprej ščitijo nacionalno financirane naložbe in zagotavljajo učinkovito uporabo sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, zlasti v luči zelenega in digitalnega prehoda ter ciljev glede odpornosti. Komisija je navedla, da bo Svetu predlagala, naj spomladi 2024 na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 in v skladu z obstoječimi pravnimi določbami začne postopke v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju.

(8) Komisija je 26. aprila 2023 predstavila zakonodajne predloge za izvedbo celovite reforme pravil EU o ekonomskem upravljanju. Osrednji cilj predlogov je z reformami in naložbami okrepiti vzdržnost javnega dolga in spodbujati trajnostno in vključujočo rast v vseh državah članicah. Cilj predlogov je državam članicam zagotoviti večji

---

7 Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

nadzor nad zasnovo njihovih srednjeročnih načrtov, hkrati pa vzpostaviti tudi strožji sistem izvrševanja, da bi se zagotovilo, da države članice izpolnjujejo zaveze, ki so jih sprejele v svojih srednjeročnih fiskalno-strukturnih načrtih. Cilj je dokončati zakonodajno delo v letu 2023.

(9) Romunija je 31. maja 2021 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je v skladu s členom 19 Uredbe (EU) 2021/241 in na podlagi smernic za ocenjevanje iz Priloge V k navedeni uredbi ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 3. novembra 2021 sprejel sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Romunijo[10]. Izplačilo obrokov je pogojeno s sklepom Komisije, sprejetim v skladu s členom 24(5) Uredbe (EU) 2021/241, da je Romunija zadovoljivo dosegla ustrezne mejnike in cilje, določene v Izvedbenem sklepu Sveta. Predpostavlja se, da so mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni, če zadevna država članica ni razveljavila ukrepov.

(10) Romunija je 11. maja 2023 predložila nacionalni reformni program za leto 2023. 10. maja 2023 pa konvergenčni program za leto 2023 v skladu s členom 4(1) Uredbe (ES) št. 1466/97. Programa sta bila ocenjena skupaj, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost. V skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241 nacionalni reformni program za leto 2023 odraža tudi polletno poročanje Romunije o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost.

(11) Komisija je 24. maja 2023 objavila poročilo o državi za Romunijo[11] za leto 2023. V njem je ocenila napredek Romunije pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo, ki jih je Svet sprejel med letoma 2019 in 2022, ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost v Romuniji. Na podlagi te analize so bile v poročilu o državi opredeljene vrzeli v zvezi z izzivi, ki jih načrt za okrevanje in odpornost ne obravnava ali jih obravnava le delno, kot tudi novi in nastajajoči izzivi. V njem je bil ocenjen tudi napredek Romunije pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic, pa tudi pri doseganju krovnih ciljev EU glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine ter ciljev trajnostnega razvoja ZN.

(12) Komisija je za Romunijo opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011 in rezultate objavila 24. maja 2023[12]. Ugotovila je, da v Romuniji obstajajo makroekonomska neravnotežja. Ranljivosti se nanašajo zlasti na plačilno bilanco, povezano z velikimi javnofinančnimi primanjkljaji, medtem ko so se povečali pritiski zaradi pregrevanja. Velik primanjkljaj na tekočem računu se je po recesiji, ki jo je povzročila pandemija, znatno poslabšal, zaradi česar je gospodarstvo izpostavljeno šokom pri zunanjem financiranju. Ker je primanjkljaj na tekočem računu še vedno velik, obstaja tveganje, da bo neto stanje mednarodnih naložb še bolj negativno. Znaki pregrevanja so jasni, pri čemer je osnovna inflacija neugodno visoka, rast plač je krepko v dvomestnih številkah, stopnja brezposelnosti pa razmeroma nizka. Kazalniki stroškovne konkurenčnosti naj bi se stabilizirali, vendar strukturni problemi ostajajo. Zdi se, da je menjalni tečaj nad ravnjo, ki jo kažejo temeljni kazalniki, in se še vedno močno uravnava. Javnofinančni primanjkljaj je velik že več let ter je razlog za velik del presežnega povpraševanja in posledičnih zunanjih

[10] Izvedbeni sklep Sveta z dne 28. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Romunijo (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 623 final.

[12] SWD(2023) 642 final.

primanjkljajev, pri čemer naj bi kljub izboljšanju letos in naslednje leto ostal znaten. Zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja v letu 2022 je bilo predvsem posledica izrazite nominalne rasti BDP, ki pa močno temelji na pregrevanju domačega povpraševanja. Premije za tveganje in stroški državnega zadolževanja so precej višji kot v letih pred pandemijo. Glede na stalno zaostrovanje svetovnih likvidnostnih razmer bo pomembno, da se sedanji trendi obrnejo. V prihodnje bi morala biti fiskalna prilagoditev prednostni način za uskladitev povpraševanja s ponudbo ter za omejitev domačega in zunanjega primanjkljaja. S celovitim izvajanjem davčnih in pokojninskih reform, vključenih v načrt za okrevanje in odpornost, ter upoštevanjem fiskalnih ciljev v okviru postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem bi se močno zajezila sedanja dinamika.

(13) Svet je 3. aprila 2020 sprejel Sklep (EU) 2020/509[13] o obstoju čezmernega primanjkljaja v Romuniji zaradi neizpolnjevanja merila glede primanjkljaja v letu 2019. Svet je 3. aprila 2020 tudi objavil priporočilo[14] za odpravo čezmernega javnofinančnega primanjkljaja v Romuniji najpozneje do leta 2022. Glede na močno krčenje gospodarske aktivnosti, povezano s pandemijo COVID-19, in s tem povezano potrebo po fiskalnih politikah za podporo okrevanju je Svet 18. junija 2021 Romuniji izdal novo priporočilo[15], naj čezmerni primanjkljaj odpravi najpozneje do leta 2024. Svet je v priporočilu z dne 18. junija 2021 Romuniji priporočil, naj primanjkljaj sektorja država zmanjša na 8,0 % BDP v letu 2021, 6,2 % BDP v letu 2022, 4,4 % BDP v letu 2023 in 2,9 % BDP v letu 2024. To je bilo skladno z nominalno stopnjo rasti neto primarnih javnofinančnih odhodkov v višini 3,4 % v letu 2021, 1,3 % v letu 2022, 0,9 % v letu 2023 in 0,0 % v letu 2024. To ustreza letni strukturni prilagoditvi v višini 0,7 % BDP v letu 2021, 1,8 % BDP v letu 2022, 1,7 % BDP v letu 2023 in 1,5 % BDP v letu 2024. V priporočilu je bilo tudi določeno, da bi bilo treba morebitne nepričakovane prihodke uporabiti za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja ter da bi morala Romunija zagotoviti celovito in učinkovito uporabo nacionalnega fiskalnega okvira. Svet je tudi izjavil, da bo za zagotovitev uspeha srednjeročne fiskalne strategije pomembno, da se fiskalna konsolidacija podpre s celovitimi reformami.

(14) Na podlagi podatkov, ki jih je potrdil Eurostat[16], se je primanjkljaj sektorja država Romunije zmanjšal s 7,1 % BDP v letu 2021 na 6,2 % v letu 2022, dolg sektorja država pa se je zmanjšal z 48,6 % BDP konec leta 2021 na 47,3 % konec leta 2022. To je v skladu s ciljnim nominalnim primanjkljajem za leto 2022, ki ga je priporočil Svet. Prilagoditev strukturnega salda za leto 2022 je znašala 0,4 odstotne točke BDP, kar je precej pod priporočeno prilagoditvijo v višini 1,8 odstotne točke BDP. To zahteva natančno analizo na podlagi merila rasti odhodkov. V letu 2022 je rast neto primarnih javnofinančnih odhodkov (prilagojenih za enkratne ukrepe in ukrepe fiskalne politike na strani prihodkov) znašala 14,1 %, kar je nad priporočeno rastjo v višini 1,3 %. Izboljšanje strukturnega salda je v letu 2022 skoraj zastalo, čeprav so bili javnofinančni prihodki bistveno višji od pričakovanih, k čemur so prispevale močna realna rast BDP, visoka inflacija in ugodna sestava gospodarske rasti. Na strani

---

13 Sklep Sveta (EU) 2020/509 z dne 3. aprila 2020 o obstoju čezmernega primanjkljaja v Romuniji (UL L 110, 8.4.2020, str. 58).

14 Priporočilo Sveta z dne 3. aprila 2020, katerega cilj je odprava čezmernega javnofinančnega primanjkljaja v Romuniji (UL C 116, 8.4.2020, str. 1).

15 Priporočilo Sveta z dne 18. junija 2021 za odpravo čezmernega javnofinančnega primanjkljaja v Romuniji (COM(2021) 304 z dne 29. julija 2021).

16 Eurostat, Kazalniki eura 47/2023 z dne 21. aprila 2023.

odhodkov so se plače ter nakupi blaga in storitev v javnem sektorju zmanjšali kot delež nominalnega BDP zaradi delne indeksacije in samoomejitve nakupov. Vendar je večina drugih odhodkovnih postavk rasla veliko hitreje, kot je bilo načrtovano, deloma zaradi velikih presenečenj glede inflacije, kar pomeni, da je bil del nepričakovanih prihodkov uporabljen za financiranje dodatnih odhodkov glede na načrte.

(15) Na saldo sektorja država so vplivali ukrepi fiskalne politike, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka povišanja cen energije. Leta 2022 so taki ukrepi vključevali cenovne kapice za tarife električno energije in zemeljskega plina za gospodinjske in negospodinjske odjemalce. Vključevali so tudi posebna plačila upokojencem z nizkimi dohodki, kupone za hrano za gospodinjstva z nizkimi dohodki (vključno z upokojenci in študenti) in subvencije za gorivo. Stroški teh ukrepov so bili delno izravnani z novimi davki na nepričakovane dobičke domačih proizvajalcev energije. Komisija ocenjuje, da bodo neto proračunski stroški teh ukrepov v letu 2022 znašali 0,4 % BDP. Na saldo sektorja država so rahlo vplivali tudi proračunski stroški začasne zaščite za razseljene osebe iz Ukrajine, ki so bili v letu 2022 ocenjeni na 0,0–0,1% % BDP.

(16) Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske projekcije v konvergenčnem programu, je za leto 2023 razmeroma previden, zatem pa optimističen. Vlada napoveduje, da bo realni BDP v letu 2023 zrasel za 2,8 %, v letu 2024 pa za 4,8 %. Za primerjavo se v pomladanski napovedi Komisije 2023 pričakuje realna rast BDP za 3,2 % leta 2023 in za 3,5 % leta 2024. Znatno nižja napoved Komisije glede rasti za leto 2024 odraža njeno stališče o zapoznelem učinku zaostrovanja monetarne politike na gospodarstvo. Napoved odraža tudi njeno stališče, da je romunsko gospodarstvo trenutno blizu potencialne ravni ali nad njo, kar se zdi razumno glede na visoke in vztrajne stopnje osnovne inflacije ter razmeroma nizko stopnjo brezposelnosti. To omejuje možnost rasti brez inflacije.

(17) Romunska vlada v konvergenčnem programu za leto 2023 pričakuje, da se bo primanjkljaj sektorja država zmanjšal s 6,2 % BDP v letu 2022 na 4,4 % v letu 2023, kot je priporočil Svet. Veliko zmanjšanje odraža načrtovano omejitev odhodkov, vključno z znatnim znižanjem realnih plač javnih delavcev, in nekatere ukrepe za povečanje prihodkov, vključno s povišanjem stopnje davka na dividende, znižanjem praga za koriščenje nizke davčne stopnje v okviru režima za mikropodjetja in zvišanjem stopenj DDV za izbrane izdelke. V skladu s konvergenčnim programom naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal s 47,3 % konec leta 2022 na 47,1 % konec leta 2023.

(18) Pričakuje se, da bodo na javnofinančni saldo v letu 2023 še naprej vplivali ukrepi, sprejeti za ublažitev gospodarskega in socialnega učinka povišanja cen energije. Ti vključujejo ukrepe, ki so bili podaljšani od leta 2022 (cenovne kapice za tarife električne energije in zemeljskega plina, subvencije za skupine prebivalstva z nizkimi dohodki, posebna plačila upokojencem z nizkimi dohodki). Stroški teh ukrepov so še naprej v veliki meri izravnani z davki na nepričakovane dobičke domačih dobaviteljev energije in na trgovske marže. Ob upoštevanju teh prihodkov so neto proračunski stroški podpornih ukrepov v letu 2023 ocenjeni na 0,3 % BDP. Večina ukrepov v letu 2023 je usmerjenih v najranljivejša gospodinjstva, čeprav ne ohranjajo v celoti cenovnega signala za zmanjšanje povpraševanja po energiji in povečanje energijske učinkovitosti.

(19) V pomladanski napovedi Komisije 2023 je za leto 2023 predviden javnofinančni primanjkljaj v višini 4,7 % BDP. To je za 0,3 odstotne točke BDP višje od

napovedanega primanjkljaja v konvergenčnem programu, predvsem zaradi višjih predvidenih odhodkov, zlasti za blago in storitve, socialne transferje in druge tekoče odhodke, ki naj bi se v konvergenčnem programu povečevali precej počasneje kot inflacija. Komisija napoveduje tudi nekoliko višjo rast davčnih prihodkov kot konvergenčni program, kar odraža predvsem višjo rast BDP. V pomladanski napovedi Komisije 2023 je predviden nekoliko nižji dolg sektorja država kot odstotek BDP (45,6 % ob koncu leta 2023) kot v konvergenčnem programu.

(20) Predvideni nominalni primanjkljaj za leto 2023 v pomladanski napovedi Komisije 2023 je za 0,3 odstotne točke BDP višji od ciljnega nominalnega primanjkljaja, ki ga je priporočil Svet. Strukturna prilagoditev je ocenjena na približno 1,5 % BDP, kar odraža znižanje realnih plač v javnem sektorju, zamrznitev novih zaposlitev javnih uslužbencev in zgoraj opisane ukrepe na strani prihodkov. Vendar je prilagoditev nekoliko nižja od priporočene prilagoditve v višini 1,7 odstotne točke BDP. To zahteva natančno analizo na podlagi merila rasti odhodkov. V letu 2023 naj bi rast neto primarnih javnofinančnih odhodkov (prilagojenih za enkratne ukrepe in ukrepe fiskalne politike na strani prihodkov) v pomladanski napovedi Komisije 2023 znašala 8,3 %, kar je nad priporočeno rastjo v višini 0,9 %. Vsi trije kazalniki torej kažejo na tveganje odklona od priporočene prilagoditve. Zaradi visoke inflacije se bodo javnofinančni odhodki še naprej povečevali hitreje, kot je 18. junija 2021 priporočil Svet. Na podlagi temeljite analize obstaja tveganje, da Romunija ne bo izpolnila fiskalnih ciljev za leto 2023, določenih v priporočilu Sveta z dne 18. junija 2021.

(21) Glede na konvergenčni program naj bi se primanjkljaj sektorja država v skladu s priporočilom Sveta v okviru postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem v letu 2024 zmanjšal na 2,9 % BDP. Zmanjšanje, načrtovano v letu 2024, je predvsem posledica nadaljnje omejitve odhodkov, pri čemer naj bi se javnofinančni odhodki zmanjšali z 38,4 % BDP na 36,9 % BDP. V konvergenčnem programu se pričakuje, da se bo dolg sektorja država kot odstotek BDP konec leta 2024 zmanjšal na 46,1 %. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, pomladanska napoved Komisije 2023 v letu 2024 predvideva javnofinančni primanjkljaj v višini 4,4 % BDP. To je višje od napovedanega primanjkljaja v konvergenčnem programu, saj se zdi, da napovedani ukrepi ne zadostujejo za dosego fiskalnega napora, ki ga je priporočil Svet v okviru postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem. Pomladanska napoved Komisije 2023 predvideva višji dolg sektorja država kot odstotek BDP, in sicer v višini 46,1 % BDP konec leta 2024.

(22) Napovedani nominalni primanjkljaj za leto 2024 v pomladanski napovedi Komisije 2023 je za 1,5 odstotne točke BDP višji od ciljnega nominalnega primanjkljaja, ki ga je priporočil Svet, prilagoditev strukturnega salda pa naj bi v letu 2024 znašala samo 0,3 odstotne točke BDP v primerjavi s priporočeno prilagoditvijo v višini 1,5 odstotne točke BDP. To zahteva natančno analizo na podlagi merila rasti odhodkov. V letu 2024 naj bi rast neto primarnih javnofinančnih odhodkov (prilagojenih za enkratne ukrepe in ukrepe fiskalne politike na strani prihodkov) v pomladanski napovedi Komisije 2023 znašala 9,5 %, kar je nad priporočeno rastjo v višini 0,0 %. Vsi trije kazalniki torej kažejo na tveganje odklona od priporočene prilagoditve. Odsotnost znatnega fiskalnega napora, predvidena za leto 2024, delno odraža učinek pravil o indeksaciji v Romuniji (indeksacija pokojnin in minimalne plače za leto 2024 bo odražala visoke stopnje inflacije, zabeležene v letu 2022). Vendar je treba opozoriti, da načrt za okrevanje in odpornost vključuje več ukrepov in reform, ki bi lahko, če bi bili pravočasno sprejeti in izvedeni, zagotovili znatno povečanje javnofinančnih prihodkov že leta 2024 in pripomogli k doseganju ciljnega primanjkljaja. Na splošno na podlagi

temeljite analize obstaja tveganje, da Romunija ne bo izpolnila fiskalnih ciljev za leto 2024, določenih v priporočilu Sveta z dne 18. junija 2021. Glede na tveganja, da priporočeni fiskalni cilji v letih 2023 in 2024 ne bodo doseženi, se zdi, da so za izpolnitev prilagoditvene poti, odpravo čezmernega primanjkljaja do leta 2024 in okrepitev zunanjega položaja potrebni dodatni proračunski ukrepi.

(23) Konvergenčni program se nanaša na reforme in naložbe, načrtovane v okviru načrta za okrevanje in odpornost, ki naj bi prispevale k vzdržnosti javnih financ ter trajnostni in vključujoči rasti. Te vključujejo pomembne reforme pokojninskega sistema (tako posebnih pokojninskih kot splošnih sistemov), ambiciozno davčno reformo, prizadevanja za okrepitev davčne uprave in reforme podjetij v državni lasti. Celovito izvajanje teh reform bi pripomoglo k doseganju ciljnih primanjkljajev, ki jih je določil Svet v okviru postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem.

(24) V konvergenčnem programu je predvidena postopna odprava večine energetskih podpornih ukrepov v letu 2025. Tudi Komisija predvideva postopno odpravo skoraj vseh energetskih podpornih ukrepov (neto prihodki v višini 0,1 % BDP v letu 2024). To temelji na predpostavki, da se cene energije ne bodo ponovno povišale.

(25) V konvergenčnem programu je opisana srednjeročna fiskalna usmeritev do leta 2026. V skladu s programom naj bi primanjkljaj sektorja država v letih 2025 in 2026 ostal pri 2,9 % BDP, in sicer na podlagi povečanja realnega BDP za 5,0 % v letu 2025 in 4,6 % v letu 2026, kar je precej nad potencialno rastjo. Po velikem zmanjšanju z 39,8 % v letu 2021 na 36,9 % v letu 2024 bi delež odhodkov v BDP v letih 2025 in 2026 ostal približno nespremenjen. V skladu s programom naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP zmanjšal s 46,1 % konec leta 2024 na 45,4 % do konca leta 2026.

(26) V skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k Uredbi načrt za okrevanje in odpornost vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Romunski načrt za okrevanje in odpornost se izvaja, vendar z vedno večjim tveganjem zamud. Romunija je predložila dva zahtevka za plačilo, ki ustrezata 72 mejnikom in ciljem iz načrta, skupno izplačilo pa je znašalo 2,6 milijarde EUR neto predhodnega financiranja za prvi predloženi zahtevek za plačilo, medtem ko se drugi še ocenjuje. Vedno večje tveganje zamud pri izvajanju načrta je posledica slabega upravljanja in omejenih zmogljivosti javne uprave. Reševanje teh vprašanj, vključno z zagotavljanjem ustreznih človeških virov, je ključnega pomena za boljše usklajevanje načrta in pravočasno izvajanje naložb. Poleg tega bosta za dokončanje pomembnih strukturnih reform potrebna stalna politična zavezanost in prevzemanje odgovornosti. Glede na precejšnji makroekonomski in fiskalni pomen načrta bi bilo pravočasno in celovito izvajanje ukrepov ključnega pomena za zajezitev zunanje in fiskalne ranljivosti. Načrt naj bi bil revidiran leta 2023, da bi med drugim vključeval poglavje REPowerEU, pri čemer bi se upoštevalo zmanjšanje nepovratne podpore zaradi močnega okrevanja romunskega gospodarstva. Razprave v zvezi s tem še potekajo. Hitra vključitev novega poglavja REPowerEU v načrt za okrevanje in odpornost bo omogočila financiranje dodatnih reform in naložb v podporo strateškim ciljem Romunije na področju energije in zelenega prehoda. Sistematično in učinkovito vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost ter drugih ekonomskih politik in politik zaposlovanja, ki presegajo načrt, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za celoten program politik.

(27) Komisija je vse programske dokumente kohezijske politike Romunije odobrila leta 2022. Nadaljevanje hitrega izvajanja programov kohezijske politike ob dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, je ključnega pomena za dosego zelenega in digitalnega prehoda, povečanje gospodarske in socialne odpornosti ter zagotovitev uravnoteženega teritorialnega razvoja v Romuniji.

(28) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih v načrtu za okrevanje in odpornost, se Romunija sooča z vrsto dodatnih izzivov, povezanih z energijsko politiko in zelenim prehodom.

(29) Romunija se sooča z izzivi, povezanimi z razogljičenjem, saj je še vedno močno odvisna od fosilnih goriv. Delež fosilnih goriv (premog, nafta in plin) se je v letu 2021 v primerjavi z letom 2020 nekoliko povečal. Leta 2021 je znašal 72 %, delež obnovljivih virov energije pa je znašal le približno 20 %. Romunija je druga največja proizvajalka plina v EU, ki oskrbuje predvsem domači trg. Osredotočenost na učinkovito uvajanje obnovljivih virov energije, bistveno energijsko učinkovitejši stanovanjski sektor in uporaba novih tehnologij v industriji bi Romuniji pomagali doseči energetske in podnebne cilje EU ter nacionalne energetske in podnebne cilje za leto 2030, določene v svežnju „Pripravljeni na 55“. Poraba zemeljskega plina v Romuniji se je od avgusta 2022 do marca 2023 zmanjšala za 20 % v primerjavi s povprečno porabo plina v istem obdobju v predhodnih petih letih, kar je več od cilja 15-odstotnega zmanjšanja. Romunija bi lahko izvajala začasne ukrepe za zmanjšanje povpraševanja po plinu do 31. marca 2024[17].

(30) Povečanje zmogljivosti omrežij je bistveno za zmanjšanje uporabe fosilnih goriv in pospešitev prehoda na čisto energijo. Elektrarno za proizvodnjo električne energije iz premoga in lignita, ki je v postopku razgradnje, ki naj bi bil v skladu z romunskem načrtu za okrevanje in odpornost dokončan do leta 2032, bi bilo treba nadomestiti z obnovljivimi viri energije. Vendar obstoječa prenosna in distribucijska električna omrežja omejujejo vključitev novih obnovljivih virov energije. Ozka grla v omrežju ovirajo uvedbo energije iz obnovljivih virov. Potrebne so naložbe za nadgradnjo in digitalizacijo obstoječih omrežij, da bi se vključila nova proizvodnja iz obnovljivih virov ter povečale zmogljivosti za medsebojno povezovanje s sosednjimi državami članicami v skladu s podnebnimi cilji. Potrebno bi bilo zadostno in napredno načrtovanje integriranega sistema za nadgradnjo in širitev omrežja (na ravni prenosa in distribucije), da bi se odzvali na potrebe po povpraševanju in prožnosti. Poleg tega bi poenostavitev določitve namenskih območij in nadaljnja racionalizacija s tem povezanih postopkov, vključno s poenostavitvijo uvajanja naprav za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov z majhno zmogljivostjo (kot so fotovoltaični paneli) v stavbah, izboljšali sedanje stanje, ko je pridobivanje dovoljenj za namestitev obratov za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov razmeroma enostavno, pridobitev potrebnih dovoljenj za njihovo priključitev na omrežje pa je zahtevnejša.

(31) V stavbnem sektorju bi višji nacionalni cilji za leto 2030 zahtevali dodatno financiranje za stavbni fond države. Romunski načrt za okrevanje in odpornost predvideva prenovo 2,4 milijona m² javnih stavb in 4,4 milijona m² stanovanjskih stavb, medtem ko je v okviru kohezijske politike v obeh sektorjih predvidena prenova 1,6 milijona m². Vendar nadaljnje izboljšave resno ovira slab dostop do financiranja in informacij v zvezi z energijsko prenovo ter napravami za proizvodnjo energije iz

[17] Uredba Sveta (EU) 2022/1369 in Uredba Sveta (EU) 2023/706.

obnovljivih virov. Zlasti boljši dostop gospodinjstev in MSP do financiranja za povečanje energijske učinkovitosti bi znatno pripomogel k zmanjšanju odvisnosti Romunije od fosilnih goriv in prispeval k reševanju problema energetske revščine. Poleg tega bi lahko regionalni in lokalni organi bolje razširjali informacije o tem, kako dostopati do skladov za energijsko prenovo in katere vrste malih naprav za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov bi lahko uporabili v stavbah in gospodinjstvih.

(32) Pomanjkanje delovne sile in spretnosti v sektorjih in poklicih, ki so ključni za zeleni prehod, vključno s proizvodnjo, namestitvijo in vzdrževanjem ničelnih tehnologij, ustvarja ozka grla pri prehodu na neto ničelno gospodarstvo. Visokokakovostni sistemi izobraževanja in usposabljanja, ki se odzivajo na spreminjajoče se potrebe trga dela, ter ciljno usmerjeni ukrepi izpopolnjevanja in preusposabljanja ob podpori učinkovitih aktivnih politik trga dela so ključni za zmanjšanje pomanjkanja spretnosti ter spodbujanje vključevanja in prerazporejanja delovne sile. Da bi se sprostila neizkoriščena ponudba delovne sile, morajo biti ti ukrepi dostopni, zlasti za posameznike ter v sektorjih in regijah, ki jih bo zeleni prehod najbolj prizadel. Leta 2022 je bilo v Romuniji sporočeno pomanjkanje delovne sile za več poklicev, ki zahtevajo posebne spretnosti ali znanja za zeleni prehod, kot so izolaterji, gradbeni inženirji in menedžerji za proizvodnjo v gradbeništvu.

(33) Svet je ob upoštevanju ocene Komisije preučil konvergenčni program za leto 2023, njegovo mnenje[18] pa je izraženo v priporočilu 1 spodaj.

(34) Svet je ob upoštevanju poglobljenega pregleda in te ocene Komisije preučil nacionalni reformni program za leto 2023 in konvergenčni program za leto 2023. Njegova priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 so izražena v priporočilu 1 spodaj. Politike iz priporočila 1 pomagajo odpravljati ranljivosti v zvezi s plačilno bilanco, ki so posledica velikih javnofinančnih primanjkljajev, in s ponovno pojavljajočimi se težavami na področju konkurenčnosti. Priporočili 2 in 3 prispevata k obravnavanju priporočila 1 –

PRIPOROČA, da Romunija v letih 2023 in 2024 ukrepa tako, da:

1. izvaja fiskalne politike v skladu s Priporočilom Sveta z dne 18. junija 2021 za odpravo čezmernega javnofinančnega primanjkljaja v Romuniji do leta 2024 in okrepitev zunanjega položaja Romunije;

   postopno odpravi veljavne energetske podporne ukrepe do konca leta 2023, pri čemer uporabi s tem povezane prihranke za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja; če bodo ponovna povišanja cen energije zahtevala podporne ukrepe, zagotovi, da bodo ti ukrepi namenjeni zaščiti ranljivih gospodinjstev in podjetij, da bodo fiskalno vzdržni in da se bodo ohranile spodbude za varčevanje z energijo;

   ohrani nacionalno financirane javne naložbe in zagotovi učinkovito črpanje nepovratnih sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda;

   v obdobju po letu 2024 še naprej izvaja srednjeročno fiskalno strategijo postopne in vzdržne konsolidacije v kombinaciji z naložbami in reformami, ki spodbujajo večjo trajnostno rast, da bi dosegla preudaren srednjeročni fiskalni položaj;

[18] V skladu s členom 5(2) in členom 9(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97.

2. zagotovi učinkovito upravljanje in poveča upravno zmogljivost, da bi se omogočilo nadaljnje hitro in dosledno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost; hitro dokonča poglavje REPowerEU, da bi se lahko hitro začelo izvajati; nadaljuje hitro izvajanje programov kohezijske politike ob tesnem dopolnjevanju in v sinergiji z načrtom za okrevanje in odpornost;

3. zmanjša odvisnost od fosilnih goriv in pospeši prehod na čisto energijo, zlasti s hitrejšim uvajanjem energije iz obnovljivih virov in izboljšanjem zmogljivosti omrežij, da bi se omogočilo delovanje novih zmogljivosti na trgu; poveča energijsko učinkovitost in ambicije glede prizadevanj za prenove stavb, vključno z zagotavljanjem boljšega dostopa do informacij in možnosti trajnostnega financiranja; okrepi prizadevanja politik, namenjenih zagotavljanju in pridobivanju spretnosti, potrebnih za zeleni prehod.

V Bruslju,

Za Svet
predsednik